خراسان رضوی

صفحه آخر

یک شنبه
اول مهر ۱۳۹۷
۱۳ محرم ۱۴۴۰
۸ صفحه/شماره ۳۹۵۰

روزنامه خراسان رضوی:
رتبه یک نشریات استانی

صاحب امتیاز: موسسه فرهنگی هنری خراسان
مدیرمسئول: محمد سعید احدیان
سردبیر: سیدعلی علوی

دفتر مرکزی: مشهد، بلوار شهید صادقی
صندوق پستی: ۵۱۱-۹۱۷۳۵
تلفن: ۳۷۶۳۴۰۰۰-۰۵۱

نمابر دبیرخانه: ۰۵۱۳۷۶۲۴۳۹۵
پذیرش آگهی و اشتراک: ۰۵۱۳۷۰۱۰
پیامک: ۲۰۰۰۹۹۹

چاپ مشهد: شهر چاپ خراسان
روابط عمومی: ۰۵۱۳۷۰۰۹۱۱۱
نمابر تحریریه: ۰۵۱۳۷۶۲۶۵۰۱

حکمت روز

امام جواد (ع)

اعتماد به خدا بهای هر چیز گران بهاست و نردبانی به سوی هر بلندایی.
نزهة الناظر و تنبیه الخاطر، ص ۱۳۶، ح ۶

اولین ها

شماری از معلمان و دانش‌آموزان اولین مدارس نوین مشهد

کلاس اکابر کارگران نخریسی و نساجی خسروی

اولین‌های تحصیل و تدریس در مشهد قدیم

اولین مدرسه نوین مشهد

مدرسه همت را می‌توان اولین مدرسه نوین شهر مان دانست که در سال ۱۳۱۲ ق، به اهتمام شیخ محمدعلی مدیر در صحن عتیق آستان قدس رضوی برپا شد. این مدرسه هر چند شکل و سامان مدارس جدید را نداشت، اما مواد درسی جدید در این صحن تدریس می‌شد.

اولین مدرسه دخترانه نوین مشهد

اولین مدرسه دخترانه به شیوه نوین در مشهد، «فروغ» بود که بنیان گذار آن فروغ السلطنه آذر خشی دختر قهرمان میرزا قاجار به شمار می‌آمد. این مدرسه در برهه‌ای ایجاد شد که درس و تحصیل دختران به آسانی پذیرفته نمی‌شد و این اتفاق یک تحول مهم به شمار می‌آمد.

قدیمی ترین مکتب‌خانه

قدیمی‌ترین و ماندگارترین مکتب‌خانه‌ای که در مجاورت بارگاه امام هشتم حضرت رضا(ع) تاسیس شد، مکتب‌خانه اطفال یتیم بود که به دستور شاه طهماسب، دومین پادشاه صفوی (۹۳۰-۹۸۴ ه.ق) دایر گردید. در این مکتب‌خانه ۴۰ پسر و ۴۰ دختر یتیم ریز نظر معلمان تحصیل می کردند و مایحتاجشان رایگان تامین می شد.

اولین کودکستان

خانم ثریا مهاجر، نخستین کودکستان مشهد را به نام کودکستان ثریا تاسیس کرد. وی که فردی تحصیل کرده و آشنا به مسائل تعلیم و تربیت جدید بود و در این زمینه تخصص داشت، در سال ۱۳۰۹ خ اقدام به راه اندازی کودکستان نمود و به تدریج عمل و فعالیت وی مورد استقبال و توجه مسئولان اداره معارف واقع شد و در سال ۱۳۱۳ خ، امتیاز کودکستان به وی اعطا گردید.

اولین هنرستان مشهد

در اواخر نیمه اول سال ۱۳۱۵ آقای تئودور هنل (آلمان) به همراه آقایان ناصحی و نصیری از طرف اداره صناعت و معادن به مشهد آمدند و شروع به تاسیس و تشکیل هنرستان مشهد نمودند. آن ها توانستند در اواخر مهر ماه ۱۳۱۵ کلاس اول هنرستان را در دو بخش درودگری و فلزکاری در انتهای خیابان جنت با عده نسبتا زیادی افتتاح نمایند.

اولین آموزشگاه شبانه برای بانوان

در سال ۱۳۱۸ خ، آموزشگاهی به مدیریت طلعت وفادوست برای کمک به باسواد شدن زنان تاسیس شد. این آموزشگاه سه کلاس شبانه برای زنان مشتاق به تحصیل داشت.

منبع: کتاب «شناسایی و معرفی اولین‌های شهر مشهد» تالیف غلامرضا آذری خاکستر

به روایت تاریخ

غلامرضا آذری خاکستر

چند برش از زندگی مردی که موسس اولین دبیرستان پسرانه در خراسان بود

میراثِ «دانش»

«محمد دانش بزرگ نیا» یکی از چهره‌هایی به شمار می‌آید که به واسطه خدمات فرهنگی‌اش برای مشهد، نامش در تاریخ این شهر ثبت شده است. یکی از شاخص‌ترین اقدامات او در سال‌های حیاتش، ایجاد اولین دبیرستان پسرانه مشهد بود. انتشار مجله دانش و نمایندگی در چهارمین دوره مجلس ملی به عنوان وکیل مردم نیشابور، بخش دیگری از کارنامه کاری او را تشکیل می‌دهد. البته بزرگ نیا در کنار همه این‌ها اهل قلم بود و اشعار شاخصی از وی به میراث مانده است. در این مجال، به چند برش کوتاه از زندگی وی خواهیم پرداخت:

برش اول: حیات و ممات یک مرد بزرگ

محمد دانش بزرگ نیا، فرزند حاج عبدالحسین معروف به طهرانی است که در سال ۱۳۱۰ ق. در مشهد به دنیا آمد. وی از معروف‌ترین بازرگانان خراسان بود. تحصیلات خود را در مشهد طی نمود و از محضر اساتیدی چون «ادیب نیشابوری» و «شیخ محمد حسین شیرازی» و «نصرت» استفاده کرد و شاعری نامور شد. «گلشن آزادی» در معرفی وی نوشته است: «او از ابتدای مشروطیت در صف احرار درآمد و دبیرستان متوسطه «دانش» از خدمات برجسته دانش بزرگ نیاست. بزرگ نیا در ۳۲ سالگی [۱] بود. وی در دوره چهارم قانون گذاری (۱۳۰۰-خرداد ۱۳۰۲) با کسب ۶۱۹۰ رای از ۸۲۵۰ رای ماخوذه از نیشابور به نمایندگی مجلس شورای ملی انتخاب گردید. میرزا محمد در سال ۱۳۰۴ نیز با کسب ۱۴۸۸ رای به عنوان نماینده مشهد در مجلس موسسان اول برگزیده شد. [۲] چندین دوره نیز ریاست انجمن شهرداری و اتاق بازرگانی مشهد را داشته است. [۳] «بزرگ نیا، طبع شعری هم داشت و دیوان اشعار وی با عنوان «راز دانش» را در سال ۱۳۴۴ انتشارات امیر کبیر چاپ و منتشر کرد. او مدتی نایب رئیس انجمن ادبی فرهنگستان بود و مطالعاتی در نثر و نظم ایران داشت. تذکره‌ای نیز از شعرای مشهد تالیف کرده که دیده نشده است. اشعاری از دانش بزرگ نیا در مجله «یغما» منتشر شده است. روابط دوستانه او با ملک الشعرای بهار در جای جای تاریخ زندگی‌اش دیده می‌شود. در آذر ماه ۱۳۰۷ زمانی که همسر دانش بزرگ نیا فوت می کند، بهار که به واسطه کسالتی نتوانسته بود در مجلس ترحیم حاضر شود، برای او شعری روانه می کند که چند بیتی از آن در ادامه مطلب آمده است:

خواجه فرخ سیر محمد دانش / ای که سخن گستری و دانش پرور
نثر تو چون بر صحیفه خامه بهزاد / نظم تو چون در قنینه باده خلر
چون تو ندیده ام سخنوری به فصاحت / دیده و سنجیده ام هزار سخنور [۴]

اداره معارف خراسان به پاس خدمات ارزنده فرهنگی او اولین دبیرستان دولتی مشهد را به یادوی نام گذاری کرد. [۵] دانش بزرگ نیا او اخر عمرش به تهران مهاجرت کرد و سرانجام در اول فروردین ۱۳۴۷ دیده از جهان فرو بست.

برش دوم: دبیرستانی که به میراث ماند

از دیاد فارغ التحصیلان دبستان های مشهد باعث شد تا عده ای از صاحبان فرهنگ و دانش به فکر توسعه فضاهای آموزشی شهر بیفتند. در زمره آن‌ها «محمد دانش بزرگ نیا» بود که به عنوان یکی از تجار معتبر شهر شناخته می شد. او اولین دبیرستان پسرانه شهر را در سال ۱۲۹۶ ش / ۱۹۱۷ م. بنا نهاد و برای آن عنوان «دانش» انتخاب کرد. جمعی از بزرگان شهر همچون عماد السلطنه، معاضدالوزاره، میرزا رضاخان کلنل و... او را در این مسیر همراهی کردند. این مرکز آموزشی ابتدا در کوچه «شوکت الدوله» قرار داشت و در سال نخست تحصیلی دارای دو کلاس و در مجموع ۳۲ دانش آموز بود اما دوسالی که از تاسیس آن گذشت، به علت مشکلات مالی، این دبیرستان دولتی اعلام شد. با دولتی شدن دبیرستان تعداد دانش آموزان به ۵۴ نفر رسید و بودجه مدرسه هم به ۲۶ هزار و ۶۴۰ ریال ارتقا یافت. در سال تحصیلی ۱۳۰۱، پایه چهارم و بالاخره در سال ۱۳۰۶ پایه ششم در این دبیرستان دایر شد و در واقع در سال ۱۳۰۷ ش. نخستین دانش آموزان مشهدی موفق به دریافت مدرک دیپلم متوسطه شدند. [۶] طبق آماری، ۲۸ نفر در آن دوران از این مدرسه فارغ التحصیل شدند. از جواد غفاری به عنوان نخستین مدیر مدرسه دانش یاد شده است. نخستین معلمان این دبیرستان، محمدحسن ادیب هروی، اولیایی، نبوی، سالاری و... بودند. دبیرستان دانش از سال ۱۳۱۴ به ساختمان جدیدی واقع در خیابان دانش غربی منتقل شد و چون این ایام مقارن هزارمین سال تولد فردوسی بود، به دبیرستان فردوسی مشهور گردید.

شماری از دانش‌آموزان دبیرستان فردوسی (دانش سابق)- ۱۳۱۶ خ

برش سوم: اولین مجله خراسان

انتشار یک مجله از دیگر اقدامات فرهنگی محمد دانش بزرگ نیا در مشهد است. وی در ۲۲ قوس (آذر) ۱۲۹۵ از طریق اداره معارف خراسان تقاضای انتشار مجله «دانش» را نمود که در ۲۳ صفر ۱۳۳۵ / ۱۲۹۵/۹/۲۸ وزارت معارف امتیاز آن را صادر کرد. [۷] مجله دانش با رویکرد علمی، ادبی تاسیس شد. دانش بزرگ نیا مدیر مجله در این زمینه می نویسد: «مجله دانش، به قصد ترویج ادبیات و تجدید آثار مترو که بزرگان ایران و نقل افکار دانشمندان ملل و بیان سرگذشت گذشتگان تاسیس و اینک منتشر می گردد.» (مجله دانش، سال اول، شماره اول، ص ۱). مطالب این مجله را افراد مشهور و مهم مشهدی ترجمه و تألیف نموده‌اند. افرادی که هریک در زمان انتشار مجله، یا روزنامه نگاری حرفه‌ای یا یکی از شعرای درجه یک کشوری بودند. تعدادی از نویسندگان مجله عبارت بودند از: محمد اسماعیل منیر مازندرانی، سید محمود فرخ خراسانی، محمد هاشم میرزا افسر قاجار، عبدالجواد ادیب نیشابوری، شاهزاده ایرج میرزا - جلال الممالک، دکتر مزین و میرزا محمد خان ملک زاده. [۸] مولف کتاب «خورشیدی که در تاریکی تبعید در خشید» علت توقیف مجله «دانش» را انتشار مقاله «قصر بر لیان» در آن دانسته و در این زمینه نوشته است: مجله دانش این ستاره در خشان که در آسمان مطبوعات سال های نخست انقلاب مشروطیت طلوع کرده بود، به مناسبت درج مقاله قصر بر لیان و توصیه چند نفر از مرده دلان... برای همیشه افول کرد. [۹]

منابع

[۱]. اسناد تجاری ادوار اول تا پنجم مجلس شورای ملی (۱۲۸۵-۱۳۰۴ ش). به کوشش راضیه یوسفی نیا. تهران: کتابخانه، موزه و مرکز اسناد مجلس شورای اسلامی، ۱۳۸۸، ص ۵۳۲-[۲]. رجال پارلمانی ایران (از مشروطه تا انقلاب اسلامی). منوچهر نظری؛ ویراستاریدا... شکری. تهران: فرهنگ معاصر. ۱۳۹۰، ص ۳۴۹-[۳]. صد سال شعر خراسان. تالیف علی اکبر گلشن آزادی؛ به کوشش احمد کمالپور "کمال". مشهد: آستان قدس رضوی، مرکز آفرینش های هنری، ۱۳۷۳. ص ۲۳۷-[۴]. اخوانیات: دو شاعر خراسانی. محمد دانش بزرگ نیا و محمدتقی بهار (ملک الشعرا). مجله: یغما. دی ۱۳۴۲. شماره ۱۸۶-[۵]. تاریخچه آموزش و پرورش نوین خراسان از آغاز تا انقلاب اسلامی / یوسف متولی حقیقی. -مشهد: مرندیز، ۱۳۸۴. ص ۱۵۴-[۶]. همان، ص ۱۵۷-[۷]. نام ها و نامه ها. ستار شهوازی. تهران: ایوار. ۱۳۸۳، ص ۸۱-[۸]. دانش؛ نخستین مجله خراسان. سید مهدی سید قطبی. نشریه الکترونیکی شمسه. شماره ۲۶-۲۷. بهار و تابستان ۱۳۹۴-[۹]. خورشیدی که در تاریکی تبعید در خشید / نوشته م. س. علی آذری. -تهران: اقبال و شرکاء، ۱۳۵۰. ص ۱۲

یادداشت

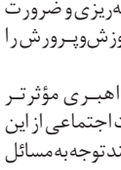

قاسم‌علی خدابنده

مدیر کل آموزش و پرورش خراسان رضوی

زیستن برای یادگیری و یادگیری برای زیستن

دوباره مهر و ماه مدرسه و دوباره «پویایی و نشاطی» که بیشتر خانه‌ها را در برگرفته و نشانی از آمادگی برای شروع دوباره مسیر علم‌آموزی است. دوباره دانش‌آموزانی که با اشتیاق خود را آماده نشستن در کلاس‌های درس می کنند و امید دارند که این کلاس‌ها برایشان نه فقط مکانی برای خواندن و نوشتن که «مدرسه زندگی» باشد. دوباره همراهی ماه مهر و عاشورای حسینی، مهری حسینی را رقم زده و فرصتی برای پاسداشت مظاهر جاودان «عدالت‌خواهی» و آزادگی و انتقال این ارزش‌ها به نسل‌های آینده ما را فراهم کرده است.

آغاز سال تحصیلی همواره فرصت مناسبی برای بازخوانی مسیر طی شده و نگاه به آینده برای نیل به اهداف نظام آموزشی کشور است. امسال بر اساس آخرین آمارها تعداد دانش آموزان ما در استان خراسان رضوی حدود ۴ درصد نسبت به سال گذشته رشد کرده است. این رشد از سویی نوید بخش شور و نشاط بیشتر در مدارس است و از سوی دیگر لزوم برنامه‌ریزی و ضرورت نگاه جامع به مسائل و مشکلات آموزش و پرورش را دوچندان می کند.

از جمله اقدامات ضروری برای راهبری مؤثرتر آموزش و پرورش توجه بیشتر به مطالبات اجتماعی از این نهاد سرنوشت‌ساز جامعه است. ما نیازمند توجه به مسائل و مشکلات و نارضایتی‌های موجود از خود هستیم. داشتن گوش شنوا برای شنیدن هر نقد و مطالبه‌ای از مهم‌ترین برنامه‌های آموزش و پرورش استان است. در کنار شنیدن مطالبات، تلاش برای رفع کاستی‌ها و ارائه نتایج آن‌ها می‌تواند به نزدیکی هر چه بیشتر نهاد آموزش و پرورش و جامعه کمک کند.

حل مسائل امروز در نظام تعلیم و تربیت کشور در درجه اول نیازمند فهم و شناخت درست از این مسائل است. همچنین برای رسیدن به اهداف باید به دنبال اصلاح روش‌ها و فرایندها باشیم. ما می‌توانیم با تبدیل مشکلات به مسئله در مسیر حل و از پیش رو برداشتن مسائلی گام برداریم که با آن مواجه هستیم.

با بازخوانی اسناد بالادستی و اهداف سند تحول بنیادین آموزش و پرورش و توجه به داشته‌ها و کاستی‌های خود، امسال سه شعار محوری برای آغاز سال تحصیلی انتخاب کرده‌ایم: «مدرسه زندگی، نشاط و پویایی و عدالت آموزشی». امسال در نظر داریم که این شعارها تنها در مقام شعار باقی نمانند و در صحنه عمل نیز پیگیری و توجه به آن‌ها را مشاهده کنیم.

مدرسه زندگی، مدرسه‌ای سالم و صالح است که دانش‌آموز را به سمت حیات طیبه سوق می دهد که اولویت سند تحول بنیادین است. در «مدرسه زندگی» آموزش، منفک از نیازهای یک فرد برای زندگی آینده و حضور در جامعه نیست. ما باید در مدارس مهارت‌های زندگی را به دانش‌آموزان بیاموزیم. مدرسه زندگی باید مجموعه‌ای از مهارت‌های ضروری مانند تصمیم‌گیری، حل مسئله، مهارت تفکر خلاق، توانایی برقراری ارتباط مؤثر، خودآگاهی، همدلی و نوع‌دوستی، مقابله با هیجان‌ها و استرس‌ها و... را در دانش‌آموزان نهادینه کند و حرکت مدارس به سمت اهداف این چنینی ضرورتی اجتناب‌ناپذیر است. تزریق نشاط و پویایی به مدارس و بدنه دانش‌آموزی امروز یک نیاز جدی است. باید اذعان کنیم دانش‌آموزان ما از نشاطی که مورد نیاز سن آن‌هاست دور هستند و بخشی از این مشکل به مدارس ما برمی گردد. بر همین اساس به دنبال این هستیم، به‌ویژه در دوره ابتدایی، مدارس را با شعار «زیستن برای یادگیری و یادگیری برای زیستن» به فضایی شاد و بانشاط برای دانش‌آموزان تبدیل کنیم. قطعاً اگر اهداف این شعار محقق شود، شاهد کاهش بسیاری از مشکلات اجتماعی در جامعه خواهیم بود.

ایجاد عدالت آموزشی یکی از اصلی‌ترین اهداف آموزش و پرورش است و با همین نگاه این بحث را در شعار اصلی سال تحصیلی ۹۷-۹۸ در نظر گرفتیم. تلاش برای ارائه همگانی آموزش به مثابه یک خدمت عمومی و رفع نابرابری‌های آموزشی در امکانات موجود یکی از مهم‌ترین وظایف امروز ماست. رفع این نابرابری‌ها می‌تواند زمینه‌ساز گسترش عدالت و ایجاد زمینه رشد همگانی برای تمام اقشار و طبقات جامعه باشد. در مقابل انحصار آموزش عمومی میان تنها بخشی از جامعه نارضایتی و نابرابری را عمیق‌تر خواهد کرد. گفتمان عدالت آموزشی باید در تمام ارکان و عناصر مهم آموزش و پرورش به گفتمانی محوری تبدیل شود. به رغم تمام مشکلات و چالش‌هایی که با آن‌ها روبه‌رو هستیم، تلاش کردیم هیچ دانش‌آموز لازم‌التعلیمی از تحصیل بازنماند و این موضوع را به عنوان یک هدف اصلی در نظر داریم چرا که باور ما این است برای ایجاد عدالت اجتماعی و کاهش شکاف طبقاتی باید عدالت آموزشی را در جامعه ایجاد کنیم. امید ما به وجود نیروهایی است که موتور محرکه نظام آموزشی کشور هستند. معلمانی که با عشق و مهارت و دانش خود آینده این کشور را می‌سازند. مشکلات و محدودیت‌ها هیچ‌گاه نمی‌توانند ما را از پیمودن مسیری که آغاز کرده‌ایم بازدارند. آموزش و پرورش نه نهادی جدای از جامعه، بلکه نظامی در میان مردم است و امید ما برای حرکت به جلو بر پایداری و استقامت و اعتماد همین مردم استوار است. امسال و همزمان با هفته دفاع مقدس و در حالی که عطر عشق به اباعبدا... در سراسر کشور به مشام می‌رسد، با استمداد از مولایمان حضرت ثامن الحجج(ع) با شعار «مدرسه زندگی، نشاط و پویایی و عدالت آموزشی» سال تحصیلی ۹۷-۹۸ را آغاز می کنیم و امیدواریم در این سال با تکیه بر راهبردهای سند تحول بنیادین آموزش و پرورش، حرکتی جدید را در تحقق شعار «تعلیم و تربیت تمام ساحتی» و ایجاد مسیری موثر برای تربیت دانش آموزان در تراز این سند رقم بزنیم. ان شاءا...

بریده کتاب

«حس می کنم رفته ای. انگار یک روز سوار قطاری قدیمی شده باشی و من دیر به ایستگاه رسیده باشم. آن قدر دیر که دیگر توی ایستگاه به آن بزرگی پرنده پر نزند و فقط صدای خش خش کشیده شدن جارو روی زمین سنگی بیاید. جاروبی که دارد دستمال های خیس و مچاله و پاکت های باز نشده نامه را جمع می کند. همان نامه هایی که به دست های بیرون آمده از پنجره قطار نرسیده. مگر چقدر می شود پشت سر قطار دوید. یک جایی باید پاکت را بین زمان و آسمان رها کرد. یک جایی باید برگشت و از ایستگاه خارج شد. حس می کنم تو هم سوار همان قطار بودی. تابستان چند سال پیش. هیچ نمی دانم نگاهت چند بار لای جمعیت دنبال من گشته. هیچ نمی دانم که دست تو هم برای گرفتن نامه ای، از پنجره قطار بیرون بوده یا نه. اما مطمئن ام که رفته ای. در یک روز داغ تابستان.» **کار من جادو کردن است- نویسنده: آنالی اکبری**

شهر و استان در شبکه‌های اجتماعی

مشهد #Mashhad

کیوان ساکت، آهنگ ساز خراسانی به مناسبت سالروز درگذشت «پرویز مشکاتیان» هنرمند فقید موسیقی اهل نیشابور، این عکس قدیمی را در صفحه اینستاگرام خود منتشر کرد و یاد او را گرامی داشت.

عکسی از رودخانه بادر نیشابور